

YAPON MUSTAMLAKASI DAVRIDA NASHR ETILGAN XOTIN- QIZLAR JURNALLARI TARIXI

Abdusattorova Farangiza Akramjon qizi

TDSHU 3-bosqich doktoranti

abdusattorovafarangiza@gmail.com

ANNOTATSIYA

Ushbu maqolada Koreyaning Yapon mustamlakasi davri (1910–1945) da shakllangan xotin-qizlar matbuoti tarixi, uning ijtimoiy-siyosiy va madaniy hayotdagi o‘rni tahlil qilinadi. Tadqiqotda xotin-qizlar jurnal va gazetalarining paydo bo‘lish omillari, ularning ma‘rifiy, milliy va feministik g‘oyalarni targ‘ib etishdagi ahamiyati yoritilgan. Xususan, xotin-qizlar matbuoti orqali ta‘lim, oilaviy munosabatlar, milliy o‘zlik, xotin-qizlar huquqlari hamda mustamlakachilikka qarshi qarashlarning qanday ifodalangani ko‘rib chiqiladi. Maqolada “Shinyosong”, “Yojagye”, “Kajong” kabi xotin-qizlar jurnallarining faoliyati va ularning koreys jamiyatida modernizatsiya jarayonlariga ta’siri tarixiy manbalar asosida tahlil etilgan. Shuningdek, yapon senzura siyosati va matbuot nazoratining xotin-qizlar nashrlariga ko‘rsatgan ta’siri ham ochib beriladi. Tadqiqot natijalari shuni ko‘rsatadiki, xotin-qizlar jurnallari nafaqat ma‘rifiy vosita, balki milliy ong va ayollar ijtimoiy faolligini shakllantirishda muhim platforma vazifasini bajargan.

Kalit so‘zlar: xotin-qizlar matbuoti, Yapon mustamlakasi, Koreya tarixi, jurnalistika, feministik harakat, milliy ong, senzura, modernizatsiya.

ABSTRACT

This article examines the history of women’s magazines in Korea during the period of Japanese colonial rule (1910–1945) and analyzes their role in social, political, and cultural life. The study explores the factors behind the emergence of women’s publications and highlights their significance in promoting educational, national, and feminist ideas. In particular, the article discusses how issues such as women’s education, family relations, national identity, women’s rights, and anti-colonial views were represented through women’s magazines and newspapers. The activities of women’s journals such as “Sinyeoseong,” “Yejagye,” and “Gajeong,” as well as their influence on the modernization of Korean society, are analyzed on the basis of historical sources. Furthermore, the article examines the impact of Japanese censorship policies and press control on women’s publications. The research concludes that women’s magazines served not only as educational

tools but also as important platforms for shaping national consciousness and women’s social activism.

Keywords: women’s press, Japanese colonialism, Korean history, journalism, feminist movement, national consciousness, censorship, modernization.

АННОТАЦИЯ

В данной статье рассматривается история женских журналов в Корея в период японского колониального господства (1910–1945 гг.), а также анализируется их роль в общественной, политической и культурной жизни. В исследовании освещаются причины появления женской прессы и её значение в распространении просветительских, национальных и феминистских идей. Особое внимание уделяется тому, как в женских журналах и газетах отражались вопросы женского образования, семейных отношений, национальной идентичности, прав женщин и антиколониальных взглядов. На основе исторических источников анализируется деятельность таких женских журналов, как “Sinyeoseong”, “Yeojagye” и “Gajeong”, а также их влияние на процессы модернизации корейского общества. Кроме того, рассматривается влияние японской цензурной политики и контроля над прессой на женские издания. Результаты исследования показывают, что женские журналы являлись не только средством просвещения, но и важной платформой для формирования национального самосознания и социальной активности женщин.

Ключевые слова: женская пресса, японский колониализм, история Кореи, журналистика, феминистское движение, национальное самосознание, цензура, модернизация.

KIRISH

XX asr boshlarida Koreyaning Yaponiya imperiyasi tomonidan anneksiya qilinishi mamlakatning siyosiy, iqtisodiy va madaniy tizimida tub o‘zgarishlarni yuzaga keltirdi. Mustamlakachilik siyosati koreys matbuoti faoliyatini qat’iy nazorat ostiga olgan bo‘lsa-da, 1920-yillardan boshlab “madaniy boshqaruv” siyosati doirasida ayrim jurnal va gazetalar faoliyat yuritish imkoniga ega bo‘ldi. Aynan shu davrda xotin-qizlar matbuoti shakllandi. Xotin-qizlar uchun mo‘ljallangan jurnal va gazetalar jamiyatdagi gender munosabatlari, ta’lim, oilaviy hayot va modernizatsiya masalalarini yorituvchi muhim platformaga aylandi. Mazkur nashrlar orqali koreys xotin-qizlari zamonaviy jamiyatdagi o‘z o‘rnini anglash va milliy identitetni saqlashga harakat qildi. Tadqiqotning dolzarbligi

shundaki, mustamlaka davridagi ayollar matbuoti Koreya modernizatsiyasi va gender tarixining muhim tarkibiy qismi hisoblanadi. Shu sababli ushbu maqolada ayollar jurnallarining matbuot va gender diskursidagi o‘rni ilmiy jihatdan tahlil qilinadi.

ADABIYOTLAR TAHLILI VA METOD. Mazkur tadqiqot tarixiy-tahliliy va komparativ metodologiya asosida olib borildi. Tadqiqot jarayonida Koreya mustamlaka davriga oid ilmiy adabiyotlar, jurnal arxivlari va gender tarixiga oid akademik manbalardan foydalanildi. Asosiy manbalar sifatida quyidagilar tanlandi: New Women of Korea, Journal of Korean Studies maqolalari; Korea Journal ilmiy tadqiqotlari; The Dong-A Ilbo va The Chosun Ilbo arxiv materiallari. Tadqiqot davomida xotin-qizlar jurnallarining tematik yo‘nalishlari; Gender diskursining shakllanishi; Mustamlakachilik mafkurasining matbuotga ta’siri; “Yangi ayol” konsepsiyasining matbuotdagi ifodasi ilmiy tahlil qilindi.

MUHOKAMA. 1910–1945-yillarda Koreyada ayollar jurnallari modernizatsiya jarayonining muhim qismi sifatida shakllandi. Xristian missionerlik maktablari va yangi ta’lim tizimi ayollar savodxonligining oshishiga sabab bo‘ldi. Natijada ayollar auditoriyasiga mo‘ljallangan maxsus jurnallar paydo bo‘ldi. Ayollar matbuoti dastlab: ma’rifiy; tarbiyaviy; oilaviy yo‘nalishda rivojlangan bo‘lsa, keyinchalik gender va milliylik masalalarini ham qamrab oldi.

1910-yilda Yapon anneksiyasidan keyin Koreyada yanada ko‘p xotin-qizlar jurnallari aksariyati Tokiyoda ta’lim olayotgan yapon yoki koreys talabalari tomonidan nashr etildi. Bu jurnallar orasida *Urvie Gajeong (Bizning uy)*, *Yojagye (xotin-qizlar dunyosi)* va *Yoja Shiron (Xotin-qizlarning hozirgi qarashlari)* bor edi. 1920-yillarda xotin-qizlar jurnallari nashrlari soni keskin ravishda ko‘paydi. Bunga sabab, o‘qimishli xotin-qizlar soning oshishi va shuningdek, 1919-yil Birinchi mart ozodlik harakatidan keyin Yapon hukumati tomonidan e’lon qilingan “madaniy boshqaruv” tizimi edi. Yaponiya mustamlakachilik siyosati o‘zgartirishi natijasida, *Kabyok (Buyuk boshlanish)*, *Shin Sengxual (Yangi hayot)* va *Tongmyong (Sharqiy nur- Eastern Light)* kabi millatchi jurnallar paydo bo‘ldi. Bular orasiga 1920-yil mart oyida “Shin yosong” (Yangi ayol) nomli xotin-qizlar jurnalini ham qo‘shish mumkin. Bu jurnal feministik harakatga ta’sir ko‘rsatganligi sababli 4 ta sondan keyin yopildi. Dastlab nashriyotchi Ehva maktabidan Peggi Billings bo‘lsa, bosh muharrir esa dastlab shoira, keyinchalik buddist rohibasiga aylangan Kim Von-ju edi. Shuningdek, mashhur bolalar yozuvchisi Pang Chon hvan va jurnalist Yu Gvang-ryol maslahatchi bo‘lib faoliyat yuritgan bo‘lsa, ular safiga keyinchalik Rha Hye-suk, Park In-dok, Shin Julia qo‘shilgan. Jurnal 1-sonidayoq Xotin-qizlarni uy

xo‘jaligidan ozod qilish va ayollar va erkaklar tenghuquqligi haqidagi maqolalarni e‘lon qildi.

Kebyoksa deb nomlangan milliy harakat tomonidan 1922-yil iyunidan 1923-yil sentabrgacha *Puin (Xotin)* deb nomlangan xotin-qizlar madaniy ta‘limini oshirishga xizmat qiluvchi jurnal nashr etildi. Bu jurnaldagi maqolalar asosiy urg‘uni yashash sharoitini yaxshilash, oilaviy hayot, bolalar ta‘limi, yaxshi odatlar va hobbii bilan shug‘ullanish haqida edi. Bu jurnalning tahrirchisi Yi Sun Hva bo‘lgan. Kyeboksa Choson davridagi Tongxak (Sharqiy ta‘lim) dehqonlar harakatiga asoslangan koreys millatchi dini bo‘lgan Chon dogyo (Samoviy yo‘l ta‘limoti shtab-kvartirasi tomonidan boshqarilgan. Jurnal 1923-yil 1-sentabrdan o‘z nomini Shinyosong (Yangi ayol)ga o‘zgartirdi va bu jurnal 1934-yilgacha 38 ta son e‘lon qilib, Koreyada eng ko‘p “yashagan xotin-qizlar jurnali” bo‘ldi. Qo‘shimcha sifatida ushbu nashr millatning dastlabki reklamalar e‘lon qilingan mashhur tijoriy xotin-qizlar jurnali bo‘ldi. Ushbu jurnal kitob formatida bo‘lib, Koreys va xitoy iyerogliflari bilan birgalikka qo‘llanilgan 100 sahifadan iborat nashr bo‘lib, o‘ndan ortiq sahifasida fotosuratlar bo‘lgan. Maqolar orasida asosan e‘tibor xotin-qizlar harakati, qiz talabalar va qishloq xotin-qizlari muammolari kabilarga qaratilgan. Bu esa keyinchalik, xotin-qizlarning ishga joylashishi va o‘z mavqeyini yaxshilashi, o‘z-o‘zini rivojlantirishi kabi fikrlashiga olib keldi.

Shin Yoja (“Yangi ayol”) jurnali 1920-yillardagi koreys feminist matbuotining eng muhim nashrlaridan biri hisoblanadi. Jurnal sahifalarida ayollar ta‘limi, iqtisodiy mustaqillik, kasbiy faoliyat, nikoh erkinligi kabi masalalar yoritilgan. Jurnal an‘anaviy konfutsiycha ayol modeliga qarshi chiqib, “modern ayol” konsepsiyasini ilgari surdi. Bu jarayonda Kim Von-ju kabi ziyolilar muhim rol o‘ynadi. Tahlil natijalariga ko‘ra, jurnal diskursida G‘arb modernizmi va koreys milliy qadriyatlarini o‘rtasidagi murakkab uyg‘unlik kuzatiladi.

Billings 1921-yil 15-iyulda yana bir jurnal *Shin Gachong (Yangi uy)*ga asos soldi. Bu jurnal asosan kitob shaklida bo‘lib, har bir nashr kamida 60 sahifadan iborat edi. Unda asosan, ro‘zg‘orga xos maslahatlar, sanitariyaga oid maslahatlar, hikoyalar va esselar bor edi.

Kajong (“Oila”) jurnali oilaviy hayot va ma‘rifat masalalariga yo‘naltirilgan nashr bo‘lgan. Jurnalning asosiy mavzulari bolalar tarbiyasi, sanitariya, uy boshqaruvi, ayollar axloqi, zamonaviy ona modeli hisoblangan.

Mazkur jurnal modernizatsiyani qo‘llab-quvvatlagan bo‘lsa-da, ayolning asosiy ijtimoiy roli sifatida “ona” konsepsiyasini saqlab qolgan. Bu holat Koreya modernizatsiyasi patriarxal xarakterga ega bo‘lganini ko‘rsatadi.

1930-yillarda Yaponiya imperiyasining assimillatsiya siyosati kuchayishi bilan ayollar jurnallari mazmunida ham mafkuraviy o‘zgarishlar kuzatildi. Puinyo jurnalida imperatorga sadoqat, yapon tilini o‘rganish, urush davridagi ayollar roli kabi mavzular faol targ‘ib qilina boshladi. Shunga qaramay, jurnal koreys ayollarining kundalik hayoti va madaniy tajribalarini aks ettiruvchi muhim tarixiy manba bo‘lib qolgan. Yirik ommaviy axborot vositalari 1930-yildan boshlab xotin-qizlar uchun oylik to‘liq jildli jurnallarni nashr eta boshladilr. 1933-yil fevralidada Tong-A Ilbo nashriyoti tomonidan *Shin Kachong*(*Yangi uy*) nomli 190 sahifadan iborat kitob shaklidagi jurnal e‘lon qilindi. Jurnal o‘quvchilari asosan uy bekalari bo‘lib, 1-sonidayoq “Uy shirin uy” shiorida muqovasida fotosurat e‘lon qilingan edi. Yang von- Mo muharrir va tahrirchi bo‘lib, oylik *Shin Dong-A* (yangi dong-a) nashriga ham ega edi. Bu jurnal muvaffaqiyati Shin yosong bilan birgalikda bo‘ldi. Biroq Shin kachong 1936-yil 1-sentabrda Yaponiya mustamlakchi hukumati tomonidan Dong-a ilbo Berlin olimpiya o‘yinlarida oltin medalni qo‘lga kiritgan koreyalik marafon sportchisi Son Ki Chunning fotosuratidan Yaponiya milliy bayrog‘ini olib tashlagani uchun majburiy tarzda yopildi. Bu jurnalning jami 45 ta son nashrdan chiqqan edi. Bu jurnal 1967-yilda Yosong Dong-a(Ayollar dong-a)si nomi bilan qayta tiklandi. *Yoja Kye* (“*Ayollar dunyosi*”) jurnali koreys ayollarini global madaniy jarayonlar bilan tanishtirishga xizmat qilgan. Jurnal sahifalarida xorijiy ayollar hayoti, feministik esse, tarjima maqolalar, ayollar adabiyoti keng yoritilgan. Mazkur jurnal orqali koreys ayollari G‘arb va Yaponiya modernizmi bilan tanishgan hamda yangi gender tasavvurlari shakllangan.

1936-yil 1-aprelda Choson ilbo tomonidan asos solingan “*Yosong*”(Xotin-qizlar) yapon mustamlakachiligi davrida eng ko‘p nusxada nashr etilgan jurnal bo‘lgan. Uning hajmi 25.8/18.8 sm bo‘lib, 100 sahifaga yaqin rangli bosmaga ega bo‘lgan jurnal edi. Ammo jami 57 ta son chiqqanidan keyin 1940-yil dekabr oyida nashr to‘xtatilgan.

NATIJALAR. Tadqiqot natijalari shuni ko‘rsatadiki, Koreya mustamlaka davridagi ayollar jurnallari bir vaqtning o‘zida bir necha funksiyani bajargan: ma’rifiy platforma, gender identitetini shakllantiruvchi vosita, milliy ongni saqlovchi madaniy maydon, modernizatsiya targ‘ibotchisi. Ayollar matbuotida “modern ayol” obrazi G‘arb feministik g‘oyalari va koreys milliy qadriyatlari uyg‘unligida shakllangan. Shu bilan birga, mustamlakachilik siyosati jurnallar mazmuniga sezilarli ta’sir ko‘rsatgan. 1930-yillarda imperatorlik mafkurasi kuchayishi natijasida ayollar jurnallari propagandistik xarakter kasb eta boshlagan. Bu esa mustamlakachilik va modernizatsiya o‘rtasidagi murakkab ziddiyatlarni aks ettiradi. Shuningdek, ayollar jurnallari Koreyada feministik tafakkurning

shakllanishida muhim rol o‘ynagan. Ayniqsa, “Yangi ayol” konsepsiyasi orqali ayollar ta’lim olish, ishlash, jamiyatda faol bo‘lish huquqiga ega ijtimoiy subyekt sifatida talqin etilgan.

XULOSA. 1910–1945-yillardagi Koreya ayollar jurnallari mamlakatning ijtimoiy va madaniy transformatsiyasida muhim o‘rin egallaydi. Ushbu jurnallar ayollar savodxonligini oshirdi, gender diskursini rivojlantirdi, modern ayol obrazini shakllantirdi, milliy identitetni saqlashga xizmat qildi. Tahlillar shuni ko‘rsatadiki, ayollar matbuoti mustamlaka sharoitida koreys jamiyatining modernizatsiya jarayonlarini aks ettiruvchi asosiy madaniy maydonlardan biri bo‘lgan.

Yapon mustamlakasi davridagi ayollar jurnallari koreys ayolining an'anaviy "uy bekasi" darajasidan ijtimoiy faol shaxs darajasiga ko'tarilishida "ko'priq" vazifasini o'tadi. Garchi yapon senzurasining qattiq nazorati ostida bo'lsa-da, bu nashrlar zamonaviy koreys feminizmi va jurnalistikasining poydevori bo'lib xizmat qildi. Xulosada shuni ta'kidlash kerakki, bu davr matbuoti jamiyatda keskin tabaqalanishni ham yuzaga keltirdi. Bir tomondan, G'arbda ta'lim olgan, erkin va o'ziga ishongan "Yangi ayollar" obrazi jurnallar orqali targ'ib qilinsa, ikkinchi tomondan, bu obraz an'anaviy qatlam tomonidan tanqid ostiga olindi. Jurnallar ushbu ijtimoiy to'qnashuvlarni tahlil qiladigan diskussiya maydoniga aylandi va bu orqali jamiyatda ochiq muloqot madaniyatini shakllantirdi.

ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. Hyaeweol Choi. New Women of Korea. New Women in Colonial Korea. Journal of Korean studies. January 2014 - №19 (2) – B. 468-472
2. Hildi Kang. Under the Black Umbrella: Voices from Colonial Korea, 1910–1945. Cornell University Press, 2001.- p 192.
3. Bibliography of East Asian Periodicals (Colonial Korea 1900-1945)
<https://www.lib.uchicago.edu/collex/collections/bibliography-of-east-asian-periodicals-colonial-korea-1900-1945/>
4. Hong Yang-hui. Debates about 'A Good Wife and Wise Mother' and Tradition in Colonial Korea. The Review of Korean Studies, 2008. vol.11, no.4, pp.41 - 60
5. Lee bae yong. Women in Korean history. – Ehwa womens University Press, 2008. – p. 278 - 284.